

Twee Kansen voor open doel

Een haalbaarheidsonderzoek naar
twee experimenten in het kader
van Sportieve Vernieuwing

Amsterdam, 15 april 1993
Van Dijk, Van Soomeren en Partners
drs E.P. Iagendijk
drs M. van der Gugten

Twee kansen voor open doel

Een haalbaarheidsonderzoek naar
twee experimenten in het kader
van Sportieve Vernieuwing

Amsterdam, 15 april 1993
Van Dijk, Van Soomeren en Partners B.V.
drs E.P. Lagendijk
drs M. van der Gugten

van dijk, van soomeren en partners

Van Dijk, Van Soomeren en Partners BV
KvK Amsterdam nummer 176.766
Van Diemenstraat 410 - 412, Amsterdam
postadres Mariotteplein 9, 1098 NW Amsterdam
tel 020 - 625 75 37, 626 69 70
fax 020 - 627 47 59

Inhoudsopgave

	Pagina
1 Inleiding	1
1.1 Opdracht	1
1.2 Achtergrond	2
1.3 Onderzoeksmethodiek	3
1.3.1 Uitgangspunten Sportieve Vernieuwing	3
1.3.2 Organisatie Sportieve Vernieuwing	4
1.4 Veldwerk en analyse	5
1.5 Leeswijzer	6
2 Henegouwerplein	7
2.1 Inleiding	7
2.2 DDQ-analyse	8
2.3 Inhoudelijke en organisatorische ondersteuning	11
2.4 Projectadviezen	13
3 Schuttersveld	16
3.1 Inleiding	16
3.2 DDQ-analyse	17
3.3 Inhoudelijke en organisatorische ondersteuning	20
3.4 Projectadviezen	21
4 Conclusies en advies	23
4.1 Inleiding	23
4.2 Haalbaarheid experiment Henegouwerplein	23
4.3 Haalbaarheid experiment Schuttersveld	24
4.4 Procedure projectplannen	26

Tabellen:

IA Haalbaarheid experiment 'Henegouwerplein' volgens instellingen	9
IB Haalbaarheid experiment 'Henegouwerplein' ten aanzien van uitgangspunten Sportieve Vernieuwing	9
IC DDQ-analyse organisatorisch draagvlak experiment 'Henegouwerplein'	10
IIA Haalbaarheid experiment 'Schuttersveld' volgens instellingen	18
IIB Haalbaarheid experiment 'Schuttersveld' ten aanzien van uitgangspunten Sportieve Vernieuwing	18
IIC DDQ-analyse organisatorisch draagvlak experiment 'Schuttersveld'	19

1 Inleiding

1.1 Opdracht

Eind 1992 verscheen het basisdocument *Sporen naar Sportieve Vernieuwing*. Dit document is opgesteld door Van Dijk, Van Soomeren en Partners (DSP), in nauwe samenwerking met de opdrachtgever, de Dienst Recreatie Rotterdam (DDR). In het basisdocument worden achtergronden en doelstellingen van een nieuwe richting in het sportbeleid beschreven. De kern van Sportieve Vernieuwing ligt bij het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid van burgers en zelforganisaties om nieuwe groepsvorming binnen de sport te realiseren. Hiertoe zijn vier sporen uitgezet, te weten:

- **Sportieve educatie:** Naast het bewegingsonderwijs op scholen wordt een aanbod ontwikkeld waarmee een brugfunctie tot stand komt die de jeugd beweegt zich ook buiten schooltijd sportief te ontplooiën.
Doel: het stimuleren van het opdoen van ervaring met alle aspecten die in en om sport zitten waardoor een sportieve attitude kan ontstaan.
- **Sportieve stadsontwikkeling:** Niet alleen aan de rand van de stad, maar ook in de meer centraal gelegen buurten wordt bewoners de ruimtelijke gelegenheid geboden om op velerlei wijze sport te beoefenen.
Doel: Het bieden van de ruimtelijke mogelijkheden om bewoners op eigen wijze met sport bezig te laten zijn.
- **Sportieve buurtontwikkeling:** In de buurten is een belangrijke rol weggelegd voor wijkorganisaties en instellingen om bewonersinitiatieven voor sport te stimuleren en ondersteunen.
Doel: Het stimuleren van zelforganisatie op buurtniveau voor allerlei groepen bewoners.
- **Sportieve ondersteuning:** De basis van sportbeoefening, de (zelf)georganiseerde sport wordt in alle fasen van haar ontwikkeling actief ondersteund en geadviseerd ten einde de continuïteit en kwaliteit te bevorderen.
Doel: Het bieden van ondersteuning ten behoeve van de organisatorische randvoorwaarden van de verenigingssport in al haar ontwikkelingsfasen waardoor continuïteit wordt bevorderd.

Omdat Sportieve Vernieuwing nieuw en experimenteel is, krijgt de beleidsmatige en organisatorische aanpak voor een belangrijk deel haar vorm in de praktijk. Sportieve Vernieuwing zal daarom in eerste instantie op experimentele basis in de praktijk worden gebracht. Hierbij worden de vier sporen van Sportieve Vernieuwing geïntegreerd tot een territoriale aanpak op buurtniveau. Op deze wijze vindt het sport- en recreatiebeleid nauwere aansluiting bij het bestuurlijke, sociale en stedelijke vernieuwingsbeleid. De gemeente Rotterdam heeft twee locaties aangewezen die bij uitstek geschikt lijken voor een experiment Sportieve Vernieuwing, namelijk het Henegouwerplein en het Schuttersveld.

Voordat projectplannen voor beide experimenten zullen worden opgesteld, is besloten om een haalbaarheidsonderzoek naar beide experimenten te verrichten. De DRR heeft hiervoor een subsidie ontvangen van het ministerie van WVC (directie Sportzaken). Het doel hiervan ligt in het analyseren *"of het gedachtengoed van Sportieve Vernieuwing op een tweetal locaties, te weten Henegouwerplein en Schuttersveld, zodanig ingevoerd kan worden, dat na verloop van tijd (3 à 4 jaar) zowel het proces als de resultaten geëvalueerd kunnen worden. Zowel voor WVC*

als voor Recreatie Rotterdam gaat het erom van deze projecten te leren, waarna vergelijkbare projecten op verantwoorde wijze ook elders kunnen worden toegepast". Deze rapportage vormt de neerslag van het haalbaarheidsonderzoek dat DSP in opdracht van de DRR hiertoe heeft verricht. Op basis van deze rapportage zal de DRR een beslissing nemen over het al of niet laten doorgaan van de experimenten. Indien deze beslissing positief uitvalt, zullen in nauwe samenwerking met de betrokkenen rondom de lokaties projectplannen worden opgesteld.

1.2 Achtergrond

Bij het opzetten van de experimentele projecten in het kader van Sportieve Vernieuwing wordt getracht door middel van sportbeoefening mensen op actieve wijze te betrekken in de buurtsamenleving en daarbij tevens te streven naar een verantwoordelijke rol van de participanten in de organisatie rond de sport-activiteiten. In *Sporen naar Sportieve Vernieuwing* wordt gesteld dat de verantwoordelijkheid voor buurtgebonden activiteiten in handen gelegd moet worden van de direct betrokkenen: de buurtbewoners. De infrastructurele aspecten van sportieve buurtprojecten kunnen tijdens de beginfase een eerste mogelijkheid zijn om de projecten onder de aandacht van de bewoners te brengen. Vanaf deze fase is het van belang te onderkennen dat hierbij ook een andere werkwijze wordt vereist van de betrokken (deel)gemeente-ambtenaren en wijkgebonden instellingen. Met Sportieve Vernieuwing kunnen zodanige voorwaarden worden geschapen dat de initiatiefnemers en participanten uit de buurten zelf de ruimte en mogelijkheden benutten die hen ter beschikking worden gesteld.

Om een proces van zelforganisatie en zelfbeheer tot stand te brengen lijkt een vorm van buurtgerichte ondersteuning noodzakelijk. Een centrale (stedelijke) regiefunctie is wenselijk om doelstelling en uitgangspunten te bewaken en om de leerervaringen (voor beleid en praktijk) in kaart te brengen. Zowel op het Henegouwerplein als op het Schuttersveld vinden al processen plaats die zullen leiden tot aanpassing van de ruimte en intensivering van het gebruik. Het haalbaarheidsonderzoek moet dan ook gericht zijn op het analyseren van de organisatorische setting rondom het (toekomstige) gebruik van de accommodaties tegen de achtergrond van het gedachtengoed c.q. de uitgangspunten van Sportieve Vernieuwing.

In het basisdocument *Sporen naar Sportieve Vernieuwing* wordt een aantal aanbevelingen gedaan waaraan projecten moeten voldoen om effect te sorteren in de richting die in het nieuwe beleid wordt voorgestaan. De belangrijkste aanbevelingen zijn:

- De projecten moeten worden geplaatst in een ruim kader waarbinnen voldoende aandacht wordt besteed aan welzijn, recreatie, educatie, sociaal-culturele en ruimtelijke ontwikkelingen.
- De vorm en inhoud van sportieve activiteiten dienen zoveel mogelijk te worden bepaald door de buurtbewoners.
- Projecten moeten aansluiten op de noden en behoeften in de wijken. Institutionele ondersteuning van, of eventueel aansluiting bij bestaande wijkgebonden instellingen, verhogen het draagvlak en de continuïteit van sportinitiatieven van buurtbewoners.
- Gemeentelijke ondersteuning moet garanties bieden voor het bereiken van doelstellingen op zowel de korte als lange termijn, die in de projecten worden nagestreefd. Hierop dient de personele en financiële betrokkenheid van verschillende (deel)gemeentelijke diensten te worden afgestemd.

1.3 Onderzoeksmethodiek

Ten einde de haalbaarheid van de twee experimenten te bepalen, is gekozen voor de zogenaamde *Decision Determinants Questionnaire*¹ (DDQ-methode). Deze methodiek is bij uitstek geschikt om een belangrijk aspect van de haalbaarheid van nieuwe projecten te onderzoeken, namelijk het organisatorische draagvlak. Hiertoe zijn gestructureerde interviews gehouden met vertegenwoordigers van de instellingen die bij de experimenten betrokken (kunnen) zijn. In totaal zijn 13 interviews afgenomen.

De interviews zijn gestructureerd op basis van zeven organisatorische invalshoeken. Daarnaast zijn inhoudelijke vragen gesteld over de inhoud van de experimenten. Hiertoe werden de sleutelinformanten gevraagd naar de mate waarin zij zich kunnen verenigen met de uitgangspunten van Sportieve Vernieuwing. Deze twee invalshoeken bepalen tesamen de haalbaarheid van de experimenten.

1.3.1 Uitgangspunten Sportieve Vernieuwing

Behalve vragen over het organisatorisch draagvlak met behulp van de DDQ-methode, is ook onderzocht in hoeverre de verschillende organisaties de uitgangspunten van Sportieve Vernieuwing onderschrijven. Hiermee wordt meer inhoudelijk getoetst of het gedachtengoed van Sportieve Vernieuwing aansluiting vindt bij de participerende organisaties. De zeven uitgangspunten van Sportieve Vernieuwing zijn:

- **Initiatief en verantwoordelijkheid bij bewoners**

Nieuwe groepsvorming is pas mogelijk als het initiatief en de verantwoordelijkheid bij de betrokkenen zelf is gelegen.

- **Procesgerichte aanpak**

Sportieve vernieuwing heeft een procesmatig karakter dat gedurende de uitvoeringsfase van de projecten moet resulteren in nieuwe initiatieven van de betrokkenen.

- **Wijkgerichte aanpak**

Sportieve vernieuwing wordt gekenmerkt door een procesmatige werkwijze die op maat is afgestemd op kleine uitvoeringsterritoria zoals buurten of wijken.

- **Samenwerking met buurtinstellingen**

De uitvoering van de projecten vindt gedecentraliseerd in de achterstandsbuurten plaats.

- **Buurtcoördinatie**

Sportieve vernieuwing wordt op buurt- en wijkniveau gecoördineerd, maar niet bestuurd.

- **Stedelijke supervisie**

Stedelijke supervisie blijft noodzakelijk om de processen in de wijken te volgen en te ondersteunen, alsmede de leerervaringen te analyseren en uit te dragen.

¹ De gestructureerde standaardvragenlijst van de DDQ wordt in Nederland onder andere aangewend om het draagvlak voor de ontwikkeling van buurtbeheerprojecten te bepalen.

- Evaluatie

Teneinde de voortgang en resultaten van de projecten op hun waarde te kunnen beoordelen, is het noodzakelijk om een gerichte evaluatie uit te voeren.

1.3.2 Organisatie Sportieve Vernieuwing

Het gaat hier om de volgende organisatorische aandachtsgebieden:

- Voorwaarden

Hieronder worden de beschikbare financiële middelen, de voor het experiment benodigde vaardigheden en kennis, investering in tijd, beschikbaarheid van materiaal en de aanwezigheid van een afgestemde overlegstructuur voor het experiment onder geschaard.

- Waarden

Deze verwijzen naar het al of niet overeenstemmen van de vigerende werkwijze en waardencultuur binnen de organisatie met de achterliggende doelstellingen en werkwijze die in het experiment worden voorgestaan.

- Ideeën

Hierbij wordt gevraagd naar de bekendheid van het experiment (door middel van informatieverstrekking van derden) bij de organisatie, alsmede naar de mogelijkheden voor publiciteit en informatievoorziening.

- Omstandigheden

Onder deze noemer ressorteren interne organisatorische aspecten die de invoering of voortgang van het experiment kunnen beïnvloeden, te weten: recente veranderingen in de leiding van de organisatie, reorganisatie, de veranderingsbereidheid in de werkwijze van de organisatie en wijzigingen in de doelstellingen of kerntaken.

- Behoefte

Het is de vraag of het experiment wel prioriteit heeft bij een (betrokken) organisatie. Daarom wordt specifiek gevraagd naar de organisatorische behoefte aan het experiment en naar de mogelijke behoefte die de achterban van de organisatie heeft bij het experiment.

- Weerstand

Invoering van een vernieuwing kan stuiten op weerstanden binnen of buiten de organisatie. In het kader van Sportieve Vernieuwing wordt hierbij ingegaan op de verwachting van de betrokkenen omtrent weerstanden bij de invoering van het experiment.

- Baten

Hieronder ressorteren de verwachtingen van de instellingen over (mogelijke) voordelen en opbrengsten als gevolg van het experiment. Er is specifiek gevraagd naar baten op de terreinen van dienstverlening, werkresultaten en effectuering van doelstellingen.

1.4 Veldwerk en analyse

Door middel van gerichte vragen is van alle organisaties over de bovengenoemde aandachtsvelden informatie ingewonnen. De betreffende sleutelinformanten van de instellingen in de twee wijken zijn:

Experiment Henegouwerplein:

- Bewonersorganisatie Middelland: mw. H. Uythoven
- Wijkcentrum Frimangron: hr. S. Kariem
- Trefcentrum Middenland: hr. A. de Beer
- Soc. Sport. Academica Cabo Verde: hr. P. Soares
- Chr. Scholengemeenschap Henegouwen: hr. W. Dijkstra
- Beheercoördinator West: mw. J. van Haastrecht

Experiment Schuttersveld:

- Opbouwwerk Crooswijk: hr. R. Westrik
- Recreatiecentrum Schuttersveld: hr. A. v.d. Hout
- Sportbureau Crooswijk i.o. (DRR): mw. R. v.d. Ende
- Deelgemeente Kralingen/Crooswijk: hr. A. van Zanten
- Speeltuinenvereniging Crooswijk: mw. J. van Bracht

Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met enkele deskundigen op de terreinen van sportbeleid en werkprojecten, namelijk:

- DDR: de heren B. Aalbers en S. Rijpma
- Stichting Rotterdam West: hr. B. Kleyweg
- Stedelijk Bureau Ander Werk: hr. M. van Eerden

De uit de interviews verkregen informatie is op tweeërlei wijze verwerkt. Allereerst heeft een beoordeling plaatsgevonden van de informatie per organisatie op ieder aandachtsveld. Deze beoordeling refereert naar het organisatorisch draagvlak en de mate waarin de organisatie de uitgangspunten van het experiment onderschrijft. De beoordeling wordt schematisch gepresenteerd in de overzichtstabellen voor het Henegouwerplein (zie 2.2 tabel IC) en voor het Schuttersveld (zie 3.2 tabel IIC). De beoordeling wordt weergegeven met een score. Deze score kan zijn '-', '+', '±' of '0'. Wanneer een item niet in of door de organisatie wordt ondersteund, waargemaakt of aan de orde wordt gesteld wordt een -score gegeven. Wanneer dit juist wel het geval is, dan geldt ten aanzien van dit item een +score. In geval van twijfel, onzekerheid of waarschijnlijkheid wordt volstaan met een '±'. Wanneer een item niet relevant of van toepassing is, wordt de score '0' toegekend.

De scores geven gezamenlijk een totaalscore. Deze totaalscore is derhalve de som van alle deelscores van alle afzonderlijke items. Hiermee wordt een beeld verkregen van de mate waarin een organisatie zich in staat acht een rol te spelen in de voorbereiding en uitvoering van een experiment. Een experiment wordt echter niet gedragen door één organisatie. Om die reden worden de resultaten van de DDQ-scores voor alle betrokken organisaties in een overzichtstabel gepresenteerd. Hierdoor wordt een totaalscore voor elk experiment zichtbaar gemaakt door de totaalscores van iedere organisatie bij elkaar op te tellen. Dit is eveneens gedaan voor alle items. Daarmee is het ook mogelijk om te beoordelen welke inhoudelijke en/of organisatorische aspecten bij de voorbereiding van experimenten extra aandacht behoeven.

Behalve de organisatorische aspecten is specifiek gevraagd naar de mate waarin de verschillende instellingen zich kunnen verenigen met de uitgangspunten van Sportieve Vernieuwing. De verwerking van deze gegevens is terug te vinden in de tabellen IB (Henegouwerplein) en IIB (Schuttersveld).

Tenslotte is elke sleutelinformant tegen het einde van het interview gevraagd om zelf te beoordelen in hoeverre de experimenten haalbaar zijn. Hierbij is onderscheid gemaakt naar de totale haalbaarheid, de uitgangspunten van het nieuwe beleid en het organisatorisch draagvlak. Deze informatie is terug te vinden in de tabellen IA (Henegouwerplein) en IIA (Schuttersveld).

Het is mogelijk dat de scores in de tabellen A afwijken van die in de tabellen B en C. Dit hangt samen met het feit dat in de tabellen A de instellingen zelf een beoordeling van de haalbaarheid geven. Hierbij blijken zij veelal rekenschap te geven van hun eigen (beperkte) inbreng in de experimenten. In de tabellen B en C heeft de onderzoeker een oordeel geveld naar aanleiding van de informatie van de ondervraagde instellingen. Bovendien hebben de tabellen B betrekking op de haalbaarheid van de experimenten ten aanzien van de uitgangspunten van Sportieve Vernieuwing. Hierbij gaat het niet (direct) om de rol die de instellingen daarin kunnen spelen.

1.5 Leeswijzer

De resultaten van de DDQ-analyse zijn verwerkt in twee organisatie-tabellen. Uit de interviews is ook informatie gehaald die zich niet bleek te lenen voor een schematische weergave, maar die wel van belang is voor een gedegen haalbaarheidsonderzoek. Daarnaast biedt deze kwalitatieve informatie aanknopingspunten voor het opstellen van projectplannen. Het formuleren en onderbouwen van projectplannen is de volgende stap op het spoor naar Sportieve Vernieuwing. Dit spoor leidt via het Henegouwerplein (hoofdstuk 2) naar het Schuttersveld (hoofdstuk 3). Op beide stations wordt stil gestaan bij de achtergronden van de locaties, de DDQ-analyse (in tabelvorm), de organisatorische ondersteuning (toegevoegde informatie) en projectadviezen voor de experimenten. In het vierde hoofdstuk worden conclusies getrokken voor beide experimenten tegen de achtergrond van het Sportieve Vernieuwingsbeleid.

2 Henegouwerplein

2.1 Inleiding

Het sportveld op het Henegouwerplein is een traditioneel schoolgrasveld met een bescheiden kleedkamervoorziening, omzoomd door heesterbeplanting. Het plein is gelegen aan de voet van het Weena, temidden van de 19e eeuwse wijken Oude Westen en Middenland. Aan de noord- en oostzijde liggen drukke verkeerswegen en aan de zuid- en westzijde een stedelijke wand met woningen en een middelbare school. Momenteel wordt het plein overdag gebruikt voor schoolsport en fungeert 's avonds min of meer als een openbaar toegankelijk sport- en spelterrein voor de buurtbewoners. Uit een gebruikersonderzoek in het voorjaar van 1991 is naar voren gekomen dat er buiten de schooltijden wekelijks ongeveer 15 sportgroepen voor voetbal, cricket, basketbal en american football van het veld gebruik maken, met in totaal ruim 180 deelnemers van allerlei etnische groeperingen. Inmiddels is de groep american footballers ter ziele gegaan. Het veld wordt voornamelijk benut gedurende de periode april-oktober.

In 1991 heeft de DRR zich voorgenomen om gezamenlijk met de instellingen in de wijk een ontwikkelingsplan op te zetten om het veld optimaal te gebruiken. Hiertoe werd het noodzakelijk geacht om het veld zodanig aan te passen dat sportbeoefening voor velerlei gebruikersgroepen mogelijk is. Multifunctionaliteit, veiligheid, zelfwerkzaamheid en laagdrempeligheid staan bij de planvorming centraal. De activiteiten dienen door de bewoners zelf georganiseerd te worden. Aanpassingen behelzen de volgende maatregelen:

- plaatsen van verlichting;
- grondige reiniging;
- beschikbaar stellen van schone en veilige kleed- en doucheruimte voor mannen en vrouwen;
- beschikbaar stellen van sport- en recreatiematerialen.

Daarnaast is overwogen om een beheerfunctie te koppelen aan een intensiever en hoogwaardiger buurtgebruik van het veld. Consequenties hiervan zijn:

- het realiseren van een contactruimte voor beheerder en sporters;
- het plaatsen van een opslagruimte voor materialen die ook beheerd wordt (ten behoeve van uitleen en onderhoud);
- het koppelen van de beheertaak aan ondersteuning en advisering van sport- en recreatiegroepen;
- een goede sleutelregeling waarbij de verantwoordelijkheid ligt bij de gebruikersgroepen tijdens afwezigheid van de beheerder.

In het kader van Sportieve Vernieuwing wordt onderzocht of en zo ja hoe het veld in de toekomst optimaal gebruikt kan worden. Optimaal betreft dan niet zo zeer meer frequent, als wel meer verantwoordelijk, initiatiefrijk en zelforganiserend. Wanneer een dergelijk buurtgebonden gebruik gaat plaatsvinden, waarbij recht wordt gedaan aan de eigen sportieve wensen en behoeften van de uiteenlopende gebruikersgroepen, dan zullen de bovengenoemde aanpassingen hierop afgestemd moeten worden. Buurtbewoners kunnen dan in samenspraak met de maatschappelijke instellingen in de wijk en de DRR afspraken maken over investeringen, gebruik en beheer. Daarmee wordt een meer verantwoordelijke en zelfstandige gebruikersfunctie gekoppeld aan een mogelijkheid tot een

buurtgebonden beheerfunctie. Deze aspecten komen uiteindelijk terug in het op te stellen projectvoorstel. In het kader van de haalbaarheid van het experiment is allereerst onderzocht in hoeverre de meest betrokken instellingen in de buurt de plannen rond Sportieve Vernieuwing ten aanzien van het Henegouwerplein onderschrijven en ondersteunen.

2.2 DDQ-analyse

In de overzichtstabellen op pagina 9 en 10 worden de resultaten gepresenteerd van het onderzoek naar het inhoudelijke en organisatorisch draagvlak voor het experiment "Henegouwerplein". Tabel IA laat een inschatting zien van de haalbaarheid van het experiment door de betrokken instellingen zelf. De mate waarin de instellingen de uitgangspunten van Sportieve Vernieuwing onderschrijven is weergegeven in tabel IB. Het organisatorisch draagvlak van het experiment 'Henegouwerplein' wordt in tabel IC getoond.

Experiment Henegouwerplein

Tabel IA: Haalbaarheid experiment 'Henegouwerplein' volgens instellingen

	Trefcentrum Middelland	Sociale Sport Academica Cabo Verda	Bewoners- organisatie Middelland	Beheer- coördinator West	Chr. Scholen- gemeenschap Henegouwen	Wijkcentrum Frimangron	Totaal
Uitgangspunten sportieve vernieuwing	+	±	+	±	+	+	+
Organisatorisch draagvlak	+	+	+	±	±	±	±
Totaal	+	+	+	+	+	+	+

Tabel IB: Haalbaarheid experiment 'Henegouwerplein' ten aanzien van uitgangspunten Sportieve Vernieuwing

	Trefcentrum Middelland	Sociale Sport Academica Cabo Verda	Bewoners- organisatie Middelland	Beheer- coördinator West	Chr. Scholen- gemeenschap Henegouwen	Wijkcentrum Frimangron	Totaal
Initiatief	+	+	+	+	+	+	+
Proces	±	+	+	+	+	+	+
Wijk	+	+	+	+	+	+	+
Samenwerking	+	+	+	+	+	+	+
Buurtcoördinatie	+	+	+	+	+	+	+
Stedelijke supervisie	+	+	±	+	+	+	+
Evaluatie	+	+	+	+	+	+	+
Totaal	+	+	+	+	+	+	+

Tabel IC: DDQ-analyse organisatorisch draagvlak experiment 'Henegouwerplein'

	Trefcentrum Middelland	Sociale Sport Academica Cabo Verda	Bewoners- organisatie Middelland	Beheer- coördinator West	Chr. Scholen- gemeenschap Henegouwen	Wijkcentrum Frimangron	Totaal
I Voorwaarden							
Financiën	-	-	-	±	±	-	-
Kennis/vaardigheid	+	+	+	+	+	+	+
Tijd	+	+	±	+	±	+	+
Materiaal	±	+	+	+	±	-	±
Overleg	+	+	+	+	±	+	+
Totaal I	±	+	±	+	±	±	±
II Waarden	+	+	+	+	+	+	+
III Ideeën							
Projectinhoud	±	+	+	+	+	-	+
Informatie	±	+	+	+	+	-	+
Mogelijke veranderingen	-	+	+	+	+	+	+
Totaal III	±	+	+	+	+	-	+
IV Omstandigheden							
Wijziging directie	+	+	+	0	-	-	±
Flexibiliteit	±	+	+	+	-	-	±
Veranderingen doelstellingen	+	+	+	+	-	+	+
Reorganisatie	±	+	-	+	+	±	±
Totaal IV	±	+	+	+	-	±	±
V Behoeft							
Organisatie	+	±	±	+	-	+	±
Achterban	+	+	+	+	±	+	+
Prioriteit	+	+	±	+	-	+	+
Totaal V	+	+	±	+	-	+	+
VI Overwinnen externe weerstand	+	+	+	±	+	-	+
VII Baten							
Dienstverlening	+	+	±	+	±	+	+
Werkresultaten	+	+	+	+	-	+	+
Doelstelling	+	±	+	+	-	+	+
Totaal VII	+	+	+	+	-	+	+
Totaal DDQ	+	+	+	+	±	±	+

2.3 Inhoudelijke en organisatorische ondersteuning

Door de verschillende instellingen uit de buurt is aangegeven welke specifieke rol de organisatie kan vervullen in de ondersteuning van het experiment. De inbreng is hieronder per organisatie weergegeven.

Bewonersorganisatie Middelland

Algemeen:

Deze organisatie behartigt de belangen van bewoners in de wijk Middelland op het terrein van wonen in de breedste zin van het woord. Bewonersparticipatie en vrijwilligerswerk staan hierbij centraal.

Sportieve Vernieuwing:

- De accommodatie van de organisatie biedt ruimte voor vergaderingen en overleg ten behoeve van Sportieve Vernieuwing.
- De bewonersorganisatie werkt nauw samen met vrijwilligers uit de buurt. Deze know-how kan aangewend worden om vrijwilligers te recrutereren voor het experiment.
- Het hoofd van de bewonersorganisatie is bij uitstek de meest aangewezen persoon om als trekker van de instellingen te fungeren in het kader voor het experiment 'Henegouwerplein'.

Beheercoördinator West

Algemeen:

Deze interim-organisatie is gericht op de instellingen en diensten die een functie hebben ten aanzien van de openbare ruimte in Rotterdam West (deelgemeente Delfshaven). De coördinerende rol is geënt op integraal wijkbeheer. Het motto van wijkbeheer is 'schoon, heel en veilig'. Het dienstenoverleg op deelgemeenteniveau vervult hierbij een belangrijke functie. Daarnaast wordt de samenwerking tussen politie, woningcorporaties, deelgemeente en bewonersorganisaties gestimuleerd.

Sportieve Vernieuwing:

- Deze coördinator vervult een brugfunctie tussen de instellingen die betrokken zijn bij het experiment en de deelgemeente. Omdat inrichting en beheer van het sportterrein Henegouwerplein onder verantwoordelijkheid valt van verschillende diensten, vindt afstemming plaats onder supervisie van de coördinator. Deze kan de inbreng van de gebruikers van het plein voorleggen aan de betrokken ambtelijke diensten. Ook terugkoppeling van deelgemeente naar de gebruikers kan via de coördinator worden gerealiseerd.

Trefcentrum Middelland

Algemeen:

Het trefcentrum bestaat sinds 1990 en is ontstaan uit een fusie van alle sociaal-culturele instellingen in Middelland, en behartigt de belangen van deze instellingen.

Sportieve Vernieuwing:

- Behalve door scholen kan de jeugd door club- en buurthuizen worden benaderd om deel te nemen aan Sportieve Vernieuwing. Hierbij kan het trefcentrum een sturende en mobiliserende rol spelen.

Christelijke Scholengemeenschap Henegouwen

Algemeen:

Deze school voor het voortgezet onderwijs (MAVO, HAVO en VWO) heeft haar hoofdingang aan het Henegouwerplein. Leerlingen zijn veelal uit de wijk afkomstig. Het veld wordt in de zomermaanden, buiten de vakanties, intensief gebruikt voor het bewegingsonderwijs.

Sportieve Vernieuwing:

- De docenten lichamelijke opvoeding wijzen één leerkracht aan die als aanspreekpunt fungeert voor het gebruik van het veld door leerlingen van de school buiten de lesuren. De school legt in de lagere klassen het accent bij spel en alternatieve sportvormen. In de hogere klassen worden meer georganiseerde sporten geleerd. Gedurende de zomermaanden maakt de scholengemeenschap (650 leerlingen) formeel tot 16.00 uur gebruik van het veld. De docent die aanspreekbaar is voor Sportieve Vernieuwing geeft aan dat naschoolse sportieve activiteiten van 16.00 tot 17.00 onder supervisie van leerkrachten haalbaar zijn. Gezien de invoering van de basisvorming in het onderwijssysteem zal Sportieve Vernieuwing vooral op de hogere klassen gericht zijn.

Wijkcentrum Frimangron

Algemeen:

Dit wijkcentrum is een ontmoetingsplaats voor wijkbewoners van Caribische afkomst. Door het centrum worden sportieve en culturele activiteiten georganiseerd. Deze vinden hoofdzakelijk binnen plaats. Het centrum wil meer naar buiten treden en ziet daartoe mogelijkheden door te participeren in het experiment Sportieve Vernieuwing.

Sportieve Vernieuwing:

- Een medewerker met een sportieve achtergrond (gediplomeerd recreatiesportleider) fungeert als activiteitenleider voor groepen jongeren die zich niet aansluiten bij autochtone sportverenigingen. Als sportleider ziet hij een taak weggelegd in het vormen van een kweekvijver voor sporten zoals voetbal en volleybal door vooral Rotterdamers van Surinaamse en Antilliaanse afkomst. Tot nu toe organiseert Frimangron nagenoeg alleen indoor-activiteiten.

Sociale Sport Academica Carbo Verde (SSACV)

Algemeen:

SSACV is één van de twaalf voetbalclubs die Rotterdamers van Kaapverdiaanse afkomst hebben opgericht. Deze clubs die variëren in grootte van 25 tot 50 leden spelen een 'Kaapverdiaanse competitie', buiten de officiële competitie van de KNVB. De leeftijd van de voetballers ligt tussen de 16 en 30 jaar. Jongeren spelen bij autochtone verenigingen. De Kaapverdianen hebben vanaf de oprichting van verenigingen (rond 1980) steeds accommodatieproblemen gehad.

Behalve een ruimteprobleem, is er ook een financieel probleem. De gemeente Rotterdam heeft de Kaapverdiaanse clubs nooit gesubsidieerd. Thans wordt de competitie gespeeld op de velden aan de Gordelweg. Vijf clubs maken voor de trainingen gebruik van het sportterrein op het Henegouwerplein. De 'Kaapverdiaanse voetbalbond' in Rotterdam is van plan om binnen twee jaar te integreren in de KNVB, afdeling Rotterdam.

Sportieve Vernieuwing:

- Deze vereniging kan als aanspreekpunt fungeren voor de Kaapverdiaanse voetbalclubs die van het veld gebruik maken. De spelers van deze vijf clubs zijn hoofdzakelijk uit de buurt afkomstig.

Dienst Recreatie Rotterdam (DRR)

Algemeen:

De DRR is een gemeentelijke dienst die zodanige voorwaarden tracht te scheppen dat zo veel mogelijk inwoners van Rotterdam in staat worden gesteld om sport te beoefenen. Behalve het stichten en beheren van sportaccommodaties voert de DRR een actief sportstimuleringsbeleid dat vooral gericht is op bevolkingsgroepen die aanwijsbaar zijn ondervertegenwoordigd in de sportwereld.

Sportieve Vernieuwing:

- De DRR heeft een functie als bewaker, controleur en adviseur van het experiment, tegen de achtergrond van de doelstellingen van Sportieve Vernieuwing. Waar de sociaal-culturele instellingen en de bewonersorganisatie de (toekomstige) gebruikers begeleiden, ondersteunen en adviseren, blijft de DRR veel meer op de achtergrond. Vanuit de DRR moeten de randvoorwaarden aangegeven worden waarbinnen de gebruikers aan de slag kunnen. Hieronder vallen bijvoorbeeld afspraken over budget en personeel. Bovendien is de DRR nauw betrokken bij de monitoring en evaluatie van het experiment.

2.4 Projectadviezen

Door verschillende sleutelinformanten is gewezen op de noodzaak om op korte termijn enkele zichtbare en herkenbare resultaten te laten zien aan buurtbewoners. Juist hiermee wordt bereikt dat mensen zelf meer gaan ondernemen. In het kader van het experiment Henegouwerplein kan gedacht worden aan het schoon en veilig maken van het sportterrein, en het aanbrengen van enkele kleinschalige sportvoorzieningen. Huidige gebruikers merken op dat met name de kleedkamers en doucheruimten sterk verloederd zijn. Door het achterstallig onderhoud en de betrekkelijke beschutting die de opstallen en beplanting thans bieden, wordt het terrein vaak bezocht door junkies en zwervers. Verbeteringen in de voorzienings-sfeer kunnen er toe bijdragen dat gebruikers van de accommodatie verantwoordelijkheid gaan tonen voor (een gedeelte van) het dagelijks onderhoud.

Aan de andere kant is er door verschillende organisaties op gewezen dat de verwachtingen van het project bij bewoners niet te hoog gespannen mogen zijn om teleurstellingen of frustraties te voorkomen. Goede voorlichting door middel van de wijkkrant kan verkeerd gewekte verwachtingen voorkomen.

Financiële mogelijkheden voor verbetering zijn beperkt. Ten aanzien van onderhoud en inrichting dient gekeken te worden naar mogelijkheden voor financiering uit de deelgemeentelijke budgetten voor Wijkwelzijnszaken, Volkshuisvesting en Stedebouw. In het kader van stadsvernieuwing zijn budgetten vastgesteld voor inrichting van de buitenruimte. Ten behoeve van het 'sociale veiligheidsbeleid' kunnen subsidie-aanvragen worden gedaan op het gebied van onder meer snoeien en verlichting. Op het terrein van het dagelijks beheer kunnen de gebruikers zelf taken verrichten, zoals vegen en papier prikken.

Tegelijkertijd met het vaststellen van het projectplan dient de gemeente een uitspraak te doen over de bestemming van het terrein. Bebouwing van het terrein moet uitgesloten worden.

Professionals die het experiment initiëren en ondersteunen zouden nadrukkelijk op de achtergrond moeten blijven. Onderlinge (belangen)tegenstellingen tussen buurtinstellingen mogen de voortgang van het experiment niet frustreren. Het aanstellen van een relatief ongebonden projectleider voor het experiment verdient aanbeveling. Bewonersorganisatie Middelland tekent hierbij aan dat voor het experiment een 'duizendpoot' vereist is. De functie van een projectleider is in hoge mate 'naar buiten' gericht, hetgeen betekent dat deze "voor de bewoners en gebruikers ook werkelijk op straat herkenbaar is". Naast het ondersteunen van beheer dient de projectleider ook organisatorische ondersteuning te bieden aan de gebruikers.

Resultaten, bijvoorbeeld in de vorm van veelvuldig en veelkleurig sportief gebruik van het terrein, zijn belangrijker dan 'papieren tijgers'. Het houden van sportieve activiteiten kan worden bevorderd door in de buurt een sport- en speluitleen onder te brengen. Deze uitleen kan worden beheerd door de projectleider die een onderkomen op het terrein zou moeten krijgen.

Sportverenigingen kunnen een rol spelen in het aanbieden van introducties van georganiseerde sporten aan (bijvoorbeeld) leerlingen uit de hogere klassen van de scholengemeenschap. De docent lichamelijke opvoeding geeft aan dat vooral softbal, basketbal en rugby hierbij interessant zijn. Dergelijke samenwerkingsverbanden moeten stapsgewijs van de grond komen. Promotie van Sportieve Vernieuwing kan aan de basis plaatsvinden door middel van posters en aankondigingen in de schoolkrant.

Jongeren (kinderen, tieners en jongvolwassenen) moeten aangemoedigd worden om deel te nemen in meer formele overleggroepen. Hierbij kan gedacht worden aan overleg tussen diverse instellingen dat zal worden ingesteld om het gebruik van de accommodatie te regelen. Door in een dergelijk overleg de gebruikersgroepen te betrekken, wordt voorkomen dat het experiment wordt ingekapseld door professionals of bestuurders. Bewonersorganisatie Middelland (voor volwassenen) en Trefcentrum Middelland (voor de jeugd) hebben aangegeven dat zij de overlegstructuur willen ondersteunen of begeleiden. Een belangrijk voordeel van het betrekken van de jeugd bij het gebruik van het veld is gelegen in het voorkomen van 'het recht van de sterkste', waarvan de jongeren meestal het slachtoffer worden. Om tegemoet te komen aan de wensen van de jongste jeugd, dienen hun wensen en behoeften nadrukkelijk meegewogen te worden. Daarnaast is met het formeren van sportgroepen onder jeugdigen een aanspreekpunt gerealiseerd waardoor jongeren gemakkelijker benaderd kunnen worden. Tevens kunnen zij worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid in de buurt. Dit kan (op termijn) uitmonden in nieuw kader in de wijk.

Dit geldt niet alleen voor de autochtone jeugd, maar evenzeer voor jongeren en volwassenen uit allochtone kringen. Door het betrekken van allochtonen in het gebruik van het terrein wordt onder meer tegemoet gekomen aan emancipatorische doelstellingen uit het welzijns- en sociaal vernieuwingsbeleid. Hierbij zou ook aandacht besteed moeten worden aan de wensen van migrantenvrouwen. Door middel van het plaatsen van bankjes rond het veld, hebben deze vrouwen de mogelijkheid om aangenaam buiten te vertoeven terwijl zij het gebeuren op het veld rustig kunnen gadeslaan.

Naast een gebruikersoverleg dat in het kader van dit experiment opgezet dient te worden, kan het reguliere instellingenoverleg belangrijke voordelen bieden voor de ondersteuning van de gebruikersgroepen. In dit bestaande overleg komen de instellingen uit het maatschappelijk middenveld op het terrein van wijkwelzijnszaken bijeen. Hierbinnen worden ook voorstellen gedaan op het gebied van projectfinanciering.

Het projectvoorstel dient beschouwd te worden als een convenant tussen de gebruikersgroepen, de instellingen in de wijk en de gemeente Rotterdam. Dit convenant moet dan wel een initiatief zijn van de buurtbewoners. Zij zijn niet alleen de opdrachtgevers, maar ook de uitvoerders van het experiment.

3 Schuttersveld

3.1 Inleiding

Het Schuttersveld is een buitenruimte in Crooswijk, die bestaat uit vier segmenten met aan elkaar gerelateerde functies, te weten:

- recreatiecentrum Schuttersveld: een indooraccommodatie met een zwembad, sporthal, sportzaal en krachtsportruimte;
- buitenruimte op en rond het half verharde sportveld (het zogenaamde 'koolasveld');
- speeltuinvereniging Crooswijk;
- parkachtige rust- en wandelruimte.

De directe omgeving van het Schuttersveld is in de afgelopen jaren sterk veranderd. In het kader van de stadsvernieuwing is de oude woonbebouwing ter weerszijden van het recreatiecentrum gesloopt en vervangen door een brede wandelpromenade, vanwaar men direct uitzicht heeft op de rest van het parkachtige oude exercitieveld. Aan de overkant van de Crooswijksestraat heeft nieuwbouw plaatsgevonden en is voorzien in een project ouderenhuisvesting. Tevens is het jongerencentrum 'De Fiets' aan het Schuttersveld gelegen. Uit het stadsvernieuwingsfonds zijn inmiddels middelen aangewend om de speeltuin opnieuw in te richten. Het functionele gebruik wordt overgelaten aan de speeltuinvereniging Crooswijk.

Het Recreatiecentrum wordt beheerd en geëxploiteerd door de DRR, Unit Centrum. De indooraccommodatie wordt thans verbouwd, terwijl ook de bedrijfsvoering wordt geoptimaliseerd. De DRR is hierbij ook voornemens om zich te richten op sportieve recreatie in de omliggende buitenruimte. De buitenruimte op en rond het koolasveld wordt door de DRR gehuurd van het Grondbedrijf. De DRR voert het beheer uit over het veld.

Al vanaf het einde van de jaren zeventig wordt in allerlei overleggroepen waarin de bewoners vaak een stem hadden, gediscussieerd over herinrichting van het koolasveld. De ervaring van enkele betrokkenen is dat na meestal langdurig beraad de planuitvoering te hoge kosten met zich mee zouden brengen zodat de nieuwe ideeën uiteindelijk toch strandden. Dit heeft er toe geleid dat sommige betrokkenen zich niet meer geroepen voelen om zich opnieuw in te zetten voor planvorming in het kader van Sportieve Vernieuwing. Dit standpunt wordt bijvoorbeeld gehuldigd door een lid van de Bewonersorganisatie Crooswijk. Ook het bestuur van de speeltuinvereniging ziet weinig heil in (wederom) nieuwe plannen, hoewel zij de uitgangspunten van Sportieve Vereniging wel onderschrijft.

De DRR daarentegen ziet het experiment als "een unieke kans zich te manifesteren als een animerende en vernieuwende organisatie ten behoeve van sportief recreatieve projecten in de buitenruimte". Zij tekent daar echter bij aan dat er afstemming moet plaatsvinden tussen de DRR, de projectgroep Stadsvernieuwing, de bewonersorganisatie en de deelgemeente.

De tot nu toe ontwikkelde plannen en ideeën kennen een drietal invalshoeken, te weten:

- **facilitaire toerusting van de buitenruimte**, zoals verbetering van de afrastering, plaatsen van dug outs, doelen en ballenvangers. Daarnaast zou de drainage verbetering behoeven en dient de toplaag te worden vervangen. Een intensiever en multifunctioneel gebruik door buurtbewoners kan worden gestimuleerd door het verschuiven van het koolasveld in combinatie met het aanbrengen van belijning en verplaatsbare voorzieningen. Het veld biedt dan mogelijkheden tot het beoefenen van tennis, volleybal en basketbal. Verder wordt gedacht aan het uitzetten van een trimparcours, het plaatsen van een *half-pipe* voor *skateboarders* en het creëren van een klimwand. Financiering van voorstellen is mogelijk door het kapitaliseren van de vrijgevallen jaarlijkse huurafracht aan het Grondbedrijf.
- **relatie met de beleidsontwikkeling van Sportieve Vernieuwing**, waarin door de DRR accenten worden gelegd bij de sporen sportieve stadsontwikkeling en sportieve buurtontwikkeling. Zelforganisatie kan door middel van het ondersteunen van activiteiten door en voor buurtbewoners worden ondersteund. Gediplomeerde recreatiesportleiders kunnen een rol spelen in een dergelijk ondersteuningstraject onder auspiciën van de sportopbouwwerker van de deelgemeente. Juist in Crooswijk wordt (onder meer als gevolg van de stadsvernieuwing) een tekort aan kader, en daarmee samenhangend een tekort aan sportieve activiteiten gesignaleerd. Een coördinatiepunt voor vernieuwende activiteiten kan in het Recreatiecentrum worden bemensd door de sportopbouwwerker.
- **ontwikkeling van een beheermodel voor de buitenruimte**, waardoor 'anonimiteit van de openbare ruimte' kan worden voorkomen en 'het recht van de sterkste' zo veel mogelijk kan worden ingedamd. Tevens kan een koppeling worden gelegd tussen beheer en activiteiten(begeleiding). Voor het verrichten van het haalbaarheidsonderzoek is de DRR uitgegaan van de volgende partners in een beheercommissie Schuttersveld: Recreatiecentrum Schuttersveld, speeltuinvereniging, jongerencentrum De Fiets, bewonersorganisatie, deelgemeente. Een beheermodel dient door de participanten zelf te worden ontwikkeld.

In tegenstelling tot de situatie rond het Henegouwerplein bestaat er geen gedetailleerd inzicht in het gebruik van de buitenruimte van het Schuttersveld.

3.2 DDQ-analyse

In de overzichtstabellen op pagina 18 en 19 worden de resultaten gepresenteerd van het onderzoek naar het inhoudelijke en organisatorisch draagvlak voor het experiment "Schuttersveld". Tabel IIA laat een inschatting zien van de haalbaarheid van het experiment door de betrokken instellingen zelf. De mate waarin de instellingen de uitgangspunten van Sportieve Vernieuwing onderschrijven is weergegeven in tabel IIB. Het organisatorisch draagvlak van het experiment "Schuttersveld" wordt in tabel IIC getoond.

Experiment Schuttersveld

Tabel IIA: Haalbaarheid experiment 'Schuttersveld' volgens instellingen

	Opbouwwerk Crooswijk	DRR/Sportopbouwwerker Crooswijk	DRR/Recreatiecentrum Schuttersveld	Speeltuinvereniging Crooswijk	Deelgemeente Kralingen/Crooswijk	Totaal
Uitgangspunten sportieve vernieuwing	±	+	±	-	+	±
Organisatorisch draagvlak	-	±	+	-	+	±
Totaal	±	+	±	±	+	±

Tabel IIB: Haalbaarheid experiment 'Schuttersveld' ten aanzien van uitgangspunten Sportieve Vernieuwing

	Opbouwwerk Crooswijk	DRR/Sportopbouwwerker Crooswijk	DRR/Recreatiecentrum Schuttersveld	Speeltuinvereniging Crooswijk	Deelgemeente Kralingen/Crooswijk	Totaal
Initiatief	+	+	+	+	+	+
Proces	+	+	+	+	+	+
Wijk	+	+	+	+	+	+
Samenwerking	+	+	+	+	+	+
Buurtcoördinatie	+	+	+	+	+	+
Stedelijke supervisie	+	+	+	+	+	+
Evaluatie	+	+	+	+	+	+
Totaal	+	+	+	+	+	+

Tabel IIC: DDQ-analyse organisatorisch draagvlak experiment ‘Schuttersveld’

	Opbouwwerk Crooswijk	DRR/Sportopbouwwerker Crooswijk	DRR/Recreatiecentrum Schuttersveld	Speeltuinvereniging Crooswijk	Deelgemeente Kralingen/Crooswijk	Totaal
I Voorwaarden						
Financiën	-	±	-	-	+	-
Kennis/vaardigheid	±	±	+	-	+	±
Tijd	-	+	-	-	+	±
Materiaal	0	+	-	-	+	±
Overleg	-	+	-	-	+	±
Totaal I	-	+	-	-	+	±
II Waarden	+	+	+	+	+	+
III Ideeën						
Projectinhoud	±	+	+	+	+	+
Informatie	-	+	-	-	+	±
Mogelijke veranderingen	-	+	-	-	±	±
Totaal III	-	+	-	-	+	±
IV Omstandigheden						
Wijziging directie	+	+	±	-	+	±
Flexibiliteit	+	-	±	-	+	±
Veranderingen doelstellingen	+	±	±	-	-	±
Reorganisatie	+	+	+	-	-	±
Totaal IV	+	±	±	-	±	±
V Behoefte						
Organisatie	-	+	+	-	+	±
Achterban	-	+	±	+	+	±
Prioriteit	-	+	+	-	+	±
Totaal V	-	+	+	±	+	±
VI Overwinnen externe weerstand	-	±	+	-	-	±
VII Baten						
Dienstverlening	±	±	+	±	+	±
Werkresultaten	±	±	+	±	+	±
Doelstelling	+	+	+	±	+	±
Totaal VII	±	±	+	±	+	±
Totaal DDQ	±	+	±	-	+	±

3.3 Inhoudelijke en organisatorische ondersteuning

De overzichtstabellen bieden inzicht in de mate waarin de verschillende instellingen uit de buurt onderdelen van het experiment ondersteunen (zie tabellen IIA, B en C). Het gaat hierbij om de volgende instellingen:

Opbouwwerk Crooswijk

Algemeen:

Het opbouwwerk behartigt de belangen van bewoners in Crooswijk in breedste zin, zoals op de terreinen van wonen, gezondheid en welzijn.

Sportieve Vernieuwing:

- Het opbouwwerk kent gezien de soort activiteit voor haar eigen organisatie een lage prioriteit toe aan het experiment.

Sportopbouwwerker Crooswijk (DRR)

Algemeen:

Deze medewerker (19 uur per week) van de DRR heeft als belangrijkste taak het stimuleren van de sportdeelname van de inwoners van Crooswijk. Allochtonen, mensen met een minimum-inkomen en gehandicapten zijn groepen die zijn ondervertegenwoordigd in de sportwereld. Juist deze groepen krijgen veel aandacht van de sportopbouwwerker. De werkwijze is in hoge mate afgestemd op samenwerkingsverbanden met scholen en buurthuizen. Het is de bedoeling dat de sportopbouwwerkers in de nabije toekomst meer volgens de uitgangspunten en doelstellingen van Sportieve Vernieuwing gaan werken.

Sportieve Vernieuwing:

- Op jaarbasis is door de DRR f 10.000,= beschikbaar gesteld voor aanvullend materiaal en personeel. Een deel hiervan kan worden besteed aan het experiment Schuttersveld.
- Materiaal kan worden geleend van de zogenaamde sport-o-theek.
- De DRR ziet goede mogelijkheden in het inzetten van jongeren die in het kader van projecten 'sport en criminaliteitspreventie' een RSL-A-diploma hebben gehaald.

Recreatiecentrum Schuttersveld (DRR)

Algemeen:

Het door de DRR geëxploiteerde recreatiecentrum is een van de eerste multifunctionele sportvoorzieningen voor wijkbewoners in Nederland. Het centrum heeft een dienstverlenend karakter.

Sportieve Vernieuwing:

- De optimalisering van de gebruikscapaciteit van het centrum biedt ook perspectief voor Sportieve Vernieuwing. Zo kan bij een verhoogd gebruik van de indoor-accommodatie (door verruiming van het sportassortiment) en verhoging van de gebruiksmogelijkheden van de buitenruimte een kruisbestuiving plaatsvinden tussen binnen- en buitensportbeoefening. Het recreatiecentrum zal na de verbouwing ook meer een functie krijgen als ontmoetingsplaats waar behalve sport, ook ruimte wordt geboden aan sociale en

culturele activiteiten. Dit alles past goed in het multifunctionele karakter van het centrum voor de wijk.

- Wanneer het gebruik van het koolasveld en daaromheen liggend gebied toeneemt, wordt over langere termijn overwogen een glazen wand te plaatsen tussen het koolasveld en de indoor-sportruimte. Thans bestaat de zonering tussen sportveld en recreatiecentrum uit een kale blinde muur. Het management van het centrum wenst op termijn te kunnen spreken van een geïntegreerde binnen- en buitensportaccommodatie.
- Het management van het recreatiecentrum heeft er belang bij om de exploitatie te verbeteren (onder meer als gevolg van het afnemende onderwijsgebruik). Dit kan worden gerealiseerd door verbetering van de gebruikswaarde van de accommodatie. Onder meer de horeca-inkomsten kunnen hierdoor worden verhoogd.

Speeltuinvereniging Crooswijk

Algemeen:

De speeltuin wordt bestuurd door een groep (autochtone) vrijwilligers uit de buurt.

Sportieve Vernieuwing:

- Het bestuur van de speeltuinvereniging ziet geen rol voor de vereniging weggelegd bij het experiment. Dit houdt behalve met de inhoud van de plannen ook verband met gebrek aan tijd en menskracht.

Deelgemeente Kralingen/Crooswijk

Algemeen:

De deelgemeente is actief voor 53.000 inwoners van de gemeente Rotterdam op (onder meer) de beleidsterreinen wonen, werken en recreëren. Van alle Kralingers en Crooswijkers is 20% migrant.

Sportieve Vernieuwing:

- De deelgemeente stelt geld beschikbaar voor de integratie van migranten bij bestaande sportverenigingen. Hiervoor is onder andere een sportnetwerk in het leven geroepen waarbinnen sportverenigingen zich inzetten voor eigen belangen, kader en integratie van migranten. Deze informatie wordt voorgelegd aan de DRR. Dit netwerk kan ook worden ingeschakeld bij Sportieve Vernieuwing, in het bijzonder ten aanzien van het spoor sportieve ondersteuning.
- De deelgemeente heeft regelmatig overleg met de DRR.

3.4 Projectadviezen

Vele bewoners van Crooswijk lijken 'stadsvernieuwingsmoe'. Het is van belang juist hen bij de planvorming te betrekken. In het verleden is verbetering en hergebruik van het Schuttersveld misgelopen. Mede hierdoor zien betrokkenen het experiment als 'gevoelig onderwerp'. Ook toen was een beheercommissie of plangroep in het leven geroepen. Met de ideeën die toen leefden is uiteindelijk niets gedaan. Dit is slechts een illustratie voor een groeiende kloof tussen burgers en bestuur. Onder meer het opbouwwerk geeft aan dat het in Crooswijk uitermate moeizaam is om bewoners te organiseren. Dit dient dan ook zeer voorzichtig te gebeuren. Voorzichtigheid is ook geboden in de richting van de sportverenigingen. De plannen van Sportieve Vernieuwing mogen in geen geval worden opgelegd aan

bewoners of verenigingen. Mensen moeten deze plannen zelf ontwikkelen. De deelgemeente stelt juist tegen die achtergrond voor om actieve bewoners te belonen voor hun inzet, en niet al te lang te wachten met het zichtbaar maken van de resultaten. Uitgangspunten bij het project in Crooswijk moeten zijn:

- nabijheid en herkenbaarheid voor bewoners;
- service voor bewoners (schoonmaak, sleutelregeling);
- kwaliteit van de activiteiten voor de specifieke doelgroepen;
- aanspreekbaarheid van de initiatiefnemers en organisatoren.

Gezien de lopende initiatieven van de projectgroep 'gezondheid' in Crooswijk kan aansluiting bij of samenwerking met deze groep wellicht zijn vruchten afwerpen. Dit project vloeit voort uit het hoge percentage alcoholgebruikers en het grote aantal langdurig werklozen in de wijk. Vanwege het aantal uiteenlopende deelbelangen bij het experiment verdient het aanbeveling om een projectleider als trekker te laten fungeren waardoor afstemming van de plannen kan worden gerealiseerd. Deze trekker zal tevens zorg moeten dragen voor de publiciteit rondom het experiment. Vooral sportverenigingen en bestuurders van de deelgemeente moeten op de hoogte worden gebracht van de plannen.

Het recreatiecentrum biedt goede mogelijkheden om op termijn te komen tot een geïntegreerde binnen- en buitensportaccommodatie. Dit laat de tamelijk ongeorganiseerde, niet-verenigingsverbonden wijze van sportbeoefening ook toe. De sporthal wordt voornamelijk gehuurd door incidentele sportgroepen. Het aantal verenigingen in de wijk is klein. De DRR maakt een behoeftepeiling om te bezien in hoeverre wensen bestaan ten aanzien van sportfaciliteiten in de wijk.

Het bestuur van de speeltuinvereniging heeft, ondanks het feit dat zij geen rol wil spelen in de ondersteuning van het experiment, wel ideeën:

- het terrein moet openbaar blijven;
- het terrein mag niet worden afgesloten;
- er moet goede verlichting komen;
- het terrein moet schoon en veilig gemaakt worden;
- er moet een verbod op het uitlaten van honden komen voor het terrein;
- het projectplan moet samen met de buurtbewoners worden opgesteld.

In het kader van het spoor sportieve ondersteuning lijkt samenwerking met bestaande sportverenigingen op zijn plaats. Crooswijk kent al lange tijd een bloeiende bokscultuur. De twee in Crooswijk gevestigde verenigingen zijn bokscub Crooswijk en boksschool Herman van 't Hoff. In het Recreatiecentrum vinden regelmatig bokstoernooien plaats die veel publieke belangstelling trekken. Behalve voor boksen, heeft Crooswijk nog verenigingen voor atletiek (PAC) en voetbal (HOV). Kleinschalige verenigingen of sportgroepen in de deelgemeente die gebruik maken van gymnastieklokalen in de wijk, kunnen bij de plannen worden betrokken door het recreatiecentrum een nevenfunctie te geven als sleuteladres. De plannen ten aanzien van het koolasveld mogen niet van de omliggende ruimte worden losgeweekt. In dit kader kan de planvorming worden afgestemd op de omgeving door samenwerking te zoeken met de Croosboot. Daarnaast kan aansluiting gevonden worden bij initiatieven om het recreatiepark verder te ontwikkelen.

Het is van belang om al in de fase van de projectontwikkeling stil te staan bij de evaluatie. De deelgemeente stelt hierbij voor om voorafgaand aan het starten van het experiment meetpunten af te spreken. Daarboven moet dan de vraag worden gesteld welke doelen (produkten) er met het experiment worden nagestreefd. Hieraan gekoppeld kunnen dan de kosten, middelen en organisatie worden vastgesteld.

4 Conclusies en advies

4.1 Inleiding

Na de interviews met de betrokken instanties die mogelijk een ondersteunende of activerende rol kunnen spelen bij de experimenten Schuttersveld en Henegouwerplein, kan allereerst geconcludeerd worden dat de uitgangspunten van het beleid achter deze experimenten unaniem worden onderschreven. Dit wil echter nog niet zeggen dat ook alle instellingen in de wijken Middelland en Crooswijk zich daadwerkelijk betrokken voelen of een actieve rol willen spelen bij de experimenten 'Sportieve Vernieuwing'.

De mate waarin de instellingen in de beide wijken de experimenten kunnen en willen ondersteunen, is bepalend voor de haalbaarheid van deze experimenten. In dit hoofdstuk worden conclusies getrokken over de haalbaarheid van de experimenten Henegouwerplein (zie 4.2) en Schuttersveld (zie 4.3). Hiertoe wordt nogmaals een kritische blik geworpen op de uitkomsten van het DDQ-onderzoek. In de afsluitende paragraaf (zie 4.4) worden enkele uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek aangewend die van invloed zijn op het opstellen van projectplannen voor de beide experimenten.

4.2 Haalbaarheid experiment Henegouwerplein

De beslissing of al of niet met het experiment gestart kan worden, is afhankelijk van de score van de betrokken instellingen op de zeven onderdelen van de DDQ-lijst. De voorwaarden voor het starten van het experiment zijn redelijk. Alleen de financiering ten behoeve van investeringen kan een knelpunt opleveren. Omdat de meeste betrokken instellingen al één of meer vergaderingen hadden bijgewoond over het experiment, is men goed op de hoogte van het project Sportieve Vernieuwing. Alle instellingen geven aan dat de ideeën achter Sportieve Vernieuwing goed aansluiten bij de doelstellingen van hun organisatie.

De helft van de instellingen die een rol willen spelen in het experiment verkeert organisatorisch in een niet optimale uitgangspositie. Ook zij zijn echter geneigd om zich in te spannen voor een ondersteunende rol in het experiment, ook al kost dit moeite op het terrein van de interne organisatiecultuur. Vier instellingen spreken zich duidelijk positief uit over de behoefte aan het experiment. Van de overige twee instellingen geeft de scholengemeenschap aan dat het nieuwe, weinig flexibele curriculum geen optimale mogelijkheden biedt om buitenschoolse activiteiten te ontplooiën. Toch ziet ook deze school, ondanks de lage prioriteit van Sportieve Vernieuwing voor de 'basisvorming', mogelijkheden om het experiment onder de aandacht van de leerlingen te brengen.

De bewonersorganisatie Middelland ziet voor de eigen organisatie een coördinerende rol weggelegd ten aanzien van het experiment Henegouwerplein. Slechts twee instellingen schatten in dat externe weerstanden zijn te verwachten die moeizaam overwonnen kunnen worden. Behalve de scholengemeenschap realiseren alle instellingen zich dat het experiment de dienstverlening, de werkresultaten en de doelstelling van de organisatie ten goede kan komen. De instellingen schatten derhalve de te verwachten effecten van het experiment hoog in.

Haalbaarheid:

De ondervraagde instellingen hebben ook zelf een inschatting gegeven van de haalbaarheid van het experiment. Alle instellingen schatten in dat het experiment haalbaar is. Twee instellingen twifelen enigszins bij de haalbaarheid van de uitgangspunten van Sportieve Vernieuwingen. De beheercoördinator, de scholengemeenschap en het wijkcentrum geven aan dat het organisatorisch draagvlak niet optimaal is. Deze inschattingen komen goed overeen met de DDQ-analyse. Uit die analyse kan geconcludeerd worden dat het experiment haalbaar is.

Advies:

Bij de voorbereiding van het experiment en in het bijzonder bij het opstellen van de projectplannen dient rekening te worden gehouden met de uiteenlopende invalshoeken van de betrokken instellingen. Hoewel alle instellingen zich terdege bewust zijn van het algemeen belang van het experiment, hebben de organisaties ook alle hun eigen specifieke wensen, behoeften en deelbelangen bij het experiment. Deze mogen de voortgang van het experiment niet belemmeren. Juist de middelen die de verschillende instellingen kunnen inzetten om het experiment te ondersteunen dienen ten volste te worden benut. Hiervoor is een periodiek overleg noodzakelijk. Bij een dergelijk overleg zou dan een vertegenwoordiger van de gebruikersgroep (of initiatiegroep) aanwezig moeten zijn. Dit kan een bewoner zijn die een voortrekkersrol vervult in beheer en gebruik van het Henegouwerplein. Ook het omgekeerde lijkt een vereiste: een vertegenwoordiger van het instellingenoverleg dient aanwezig te zijn bij het gebruikersoverleg.

4.3 Haalbaarheid experiment Schuttersveld

Alleen van gemeentewege worden de voorwaarden tot het houden van het experiment positief beoordeeld. De instellingen uit het maatschappelijk middenveld scoren alle onvoldoende op de onderdelen financiën, kennis en vaardigheden, tijd, materiaal en overleg. Alle instellingen geven aan dat de organisatiecultuur goed aansluit bij de uitgangspunten van Sportieve Vernieuwing. Van de DDQ-variabele 'Ideeën' is alleen het onderdeel 'projectinhoud' genoegzaam bekend bij de ondervraagde instellingen. De verkrijgbaarheid van informatie en kennis over de achtergronden van het project, alsmede de bekendheid met de mogelijke gevolgen van het experiment zijn alleen bekend bij de gemeentelijke vertegenwoordigers.

De organisatorische omstandigheden van het opbouwwerk Crooswijk zijn gunstig voor het experiment. De andere betrokkenen schatten de omstandigheden waaronder het experiment kan starten in als ongunstig of matig. Het experiment Schuttersveld vindt vooral aftrek bij gemeentelijke instellingen (deelgemeente, sportopbouwwerk en DRR). Het experiment past niet alleen goed bij de veranderde doelstellingen van het gemeentelijke sportbeleid, maar ook bij de organisatie van de diensten en instellingen, en de behoefte van de (sportieve) achterban. Het opbouwwerk Crooswijk en de speeltuinvereniging hebben weinig of geen behoefte aan het experiment. De sociale en culturele context van de wijk wordt tegen de achtergrond van de langdurige stadsvernieuwingsperiode door de speeltuinvereniging en het opbouwwerk gezien als nauwelijks te overwinnen weerstanden. Ondanks de dreigende weerstanden tegen het experiment, zijn de instellingen toch redelijk positief over de te verwachten baten. Vooral de deelgemeente en het recreatiecentrum beschouwen het experiment als gunstig voor

het bereiken van de doelstellingen en resultaten van de organisatie.

Haalbaarheid:

De deelgemeente en de sportopbouwwerker achten het experiment haalbaar tegen het licht van de uitgangspunten van Sportieve Vernieuwing en het organisatorisch draagvlak. De speeltuinvereniging en het opbouwwerk Crooswijk zien voor hun eigen organisaties geen ondersteunende rol weggelegd ten aanzien van het experiment. Zij hebben beide ook hun twijfels over de haalbaarheid van het experiment. Het recreatiecentrum (DRR) ziet wel organisatorische mogelijkheden om het experiment te plaatsen binnen de kaders van de eigen organisatie, maar weifelt enigszins met betrekking tot de experimentele beleidscontext waartegen het project moet worden afgezet.

De DDQ-analyse onderschrijft deze uiteenlopende waarderings van het experiment door de eventuele belanghebbenden. Het experiment kan a priori niet beschouwd worden als 100% haalbaar. Aan de andere kant kan echter ook weer niet gesteld worden dat het experiment totaal onhaalbaar is. Daarvoor zien de gemeentelijke instellingen te veel positieve aspecten in het opzetten van het experiment. De conclusie die getrokken kan worden uit de DDQ-analyse van de DRR (sportopbouwwerker en het recreatiecentrum) en de deelgemeente Kralingen/Crooswijk luidt dan ook dat het experiment op basis van de ondersteuning die zij kunnen bieden haalbaar is. Hierbij moet de kanttekening worden geplaatst dat de instellingen dienaangaande hebben opgemerkt dat de buurtbewoners en de sportverenigingen nauw bij het experiment moeten worden betrokken.

Advies:

Juist de wijkbewoners van Crooswijk hebben belang bij een optimaal gebruik van de openbare ruimte. Het feit dat een vertegenwoordiger van de bewonersorganisatie Crooswijk heeft afgezien van medewerking aan het haalbaarheidsonderzoek mag niet geïnterpreteerd worden als 'geen interesse'. Deze afwijzende houding moet eerder worden beschouwd als reactie op het falen van het inmiddels verlaten gemeentelijk beleid ten aanzien van de oude arbeiderswijken. Nu getracht wordt de bewoners van deze wijken weer te mobiliseren door hen te betrekken bij nieuw beleid waarbij zij zelf aan de basis staan, is een actieve werving van vrijwilligers uit die wijken noodzakelijk. Dit is ook een absolute voorwaarde voor het slagen van Sportieve Vernieuwing in Crooswijk. In de beginfase van het experiment is het daarom van belang het draagvlak dat nu alleen door de gemeente wordt geboden, te verbreden naar de bewoners. Dit is mogelijk door bij de voorbereiding van het projectplan 'Schuttersveld' nauw contact te onderhouden met het opbouwwerk en de bewonersorganisatie Crooswijk. Ook kan overwogen worden om het conceptplan via een buurtvergadering aan de bewoners voor te leggen.

4.4 Procedure projectplannen

Wanneer de filosofie achter Sportieve Vernieuwing serieus wordt genomen, lijkt het een logische stap om de wijkbewoners het initiatief en de verantwoordelijk te geven om de plannen voor de experimenten te laten invullen. Hierin zouden zij gecoached moeten worden door een projectleider Sportieve Vernieuwing. Deze projectleider staat niet alleen in verbinding met de gebruikersgroepen (initiatiefgroepen) Schuttersveld en Henegouwerplein maar ook met de instellingen die door middel van een periodiek overleg de activiteiten op de broedplaatsen ondersteunen en begeleiden.

Niet alleen de projectleider vormt een brug tussen bewoners (sporters) en instellingen (professionals). Zowel het instellingenoverleg als het gebruikersoverleg hebben een coördinator die beide bijeenkomsten bezoekt ten einde beheer, gebruik en voortgang van het experiment zo goed mogelijk vorm en inhoud te geven. Dat is alleen mogelijk wanneer bewoners en professionals van elkaars wensen, behoeften en motieven op de hoogte zijn.

In deze fase van Sportieve Vernieuwing waarin uitspraken zijn gedaan over de haalbaarheid van de experimenten, is meer te zeggen dan alleen 'beide experimenten zijn haalbaar'. Het haalbaarheidsonderzoek heeft namelijk extra informatie opgeleverd over de wijze waarop en mate waarin de verschillende instanties in de wijken de experimenten kunnen en willen ondersteunen. Bovendien bieden de DDQ-factoren die zijn gewogen door middel van de interviews een blauwdruk voor de projectplannen. Het opstellen van de projectplannen voor beide experimenten begint derhalve niet op een nulniveau. Iedere betrokken organisatie heeft al aangegeven hoe en waar een inbreng kan worden geleverd.

De procedure die gevolgd kan worden ten aanzien van de projectplannen Sportieve Vernieuwing kan door middel van de volgende stappen worden weergegeven:

- 1 Besluitvorming over de opzet van experimenten naar aanleiding van het haalbaarheidsonderzoek;
- 2 Opstellen van een raamwerk voor de projectplannen in samenwerking met de DRR;
- 3 Opstellen van de projectplannen door de initiatiefgroepen aan de hand van het raamwerk en de resultaten van het haalbaarheidsonderzoek;
- 4 Aanbieden van de projectplannen door de initiatiefgroepen aan de DRR.